

971

7. Sõnaku

Truud sõbrad, 1878

eht:

Kaks reisi selli.

Kus truus, sõbrus, armastus
koos,
Sääl liigub elulaew lahteste
woos.

Wälja annud

M. Paju.

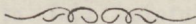
Wärnus, 1878.

Trütitud W. Borm'i juures.

Truud sõbrad,

eht:

Kaks reisi selli.

Kus truus, sõbrus, armastus
foos,
Sääl liigub elulaew lahkeste
woos.

Wälja annud

M. Paju.

Pärnus, 1878.

Trükitud W. Worm'i juures.

8E2 =

Handwritten title in a stylized, possibly Gothic or Fraktur script.

:179

Handwritten text, likely a subtitle or author information, in a stylized script.

Zensuri poolest lubatud. — Riias, 13. Novembril 1878.

Ar 878

Truvid

AR Fr. H. Kreiswaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

15264

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a date or reference number.

Handwritten text at the very bottom of the page, possibly a library or collection name.

hõnne sili. Nigilist vanadussõna ei
 võinud siin leida. Kõik need sõnad
 on võõrad ja need on võõrad sõnad
 mis on võõrad sõnad.

Ühes väikeses Sleesia maa linnas juhtusi
 mad, selle aasta saja hakatuses, kaks reisiat
 poissi üks teisega kokku. Mõlemad tahtsiwad
 ühel pääwal wara homiku puna hakatuses linna
 wärawast wälja, oma rasket reisi kotti seljas kan-
 des ja näsulist keppi peas pidades, oma ette
 wöötud teekonda edasi astuda. Kõõku juhtudes
 teretasiwad n'ad üks teist mõistliku inimese moo-
 diga ja küsisiwad wastastikku kumbki üks teise
 kääst teekonna järele.

Parajaste juhtus aga nenda, et mõlemad ühte
 teed Pohla maale, Warsaawi linna tahtsiwad
 minna, seepärast tahtsiwad siis ka warssi oma
 ette wöötud teekonda lühendama hakata.

Koh, on juba isienesestki mõista, kui keegi
 nõnda tee pääl käies üle mägede ja orgude läbi
 metsade, lagendikude, linnade ja külade, pääwast
 pääwa ikka edasi käib, siis saawad n'ad täieste
 üks teisega suureks tutwaks ja truuiks sõbraks.
 Niisama sugune lugu oli ka nende poistega,
 kellest juttu alustakse.

See pääl kõnelesivad nad kõigist, siis omast mitme sugustest mööda läinud elu juhtumistest, wiimati oma lapsi põlwe ja noore ea elu loust, koolis käimisest, ameti õppimisest j. n. e.

See läbi saidad n'ad pääw pääwalt ikka enam ja enam üks teisele sõbramaks ja truumaks,

Üks neist, nimega Briidrih Klint, kes ühes wäikeses külas Sakseni maal, Ertsi mägestiku ligidal oli sündinud ja wiimati tubliks sepa selliks saanud. Teine neist oli Kaarel Gramms, kes ühes wäikeses Hesseseni maa linnas oli sündinud, aga edespidi seks elu ülespidamiseks rätsepa ametit õppinud. Sutu poolest on need poisid wäga ühe wäärilised kuulda, aga siiski päält näha olivad n'ad oma näu jumeduse ja ihu ramu poolest peataga hoopis teine teisest lahutatud.

Noh, eks ole mõista, et sepa töö üks raske töö on ja täit ihu jõudu seks tarwitab ja seda oli ka meie Briidrihist näha, kes silma nähes tõeste jõukas mees oli. Mii kui rätsepa töö üks kerge töö on ja suurt ihu jõudu ei tarwita, nõnda näitas Kaarel ka ihu ramu ja näu jumeduse poolest palju kehvam olewat, keda mitte töö raskus seks ei olnud teinud, waid Sumala loodus ja tema kõweras istumine, mis kopsud ära pigistab.

Mõtete, tegude ja südame tahtmise poolest olivad n'ad aga wäga ühe pulga pääl, sest et n'ad mõlemad tublid, Sumala hoole alla heitlikud

poisid olivad, kes oma hää meele ja truui südame läbi ikka enam üksteisele armsamaks saidwad ja suurt armastuse sõbrust pidasivad.

Wiimati tegivad n'ad kindlat säädust, ikka üksteisega kokku jääda, kui n'ad aga võimalikult kusagilt linnast tööd leiaksivad ja pääle hakata mõiksidwad. Kolm nädalat olivad n'ad juba edasi reisinud, aga iialgi kusagilt veel tööd leidnud. Kumagil ei olnud ka palju reisi raha enam järele jäänud, waid pitk teekäik kõik suuremast ära lõpetanud, nõnda et juba nälja pois oma terawat nina hakkas nende hääde sõbrade wahale toppima.

Mõnel pääwal ei olnud n'ad muud, kui kuiwanud leiba koorukesi, mis n'ad siit, ehk säält kerjamise moel pere uste eest olid korjanud, süüa, senna kõrwa siis ka külma wet, mis n'ad metsa hallikatest mõnikord õnneks leidsivad.

Et kül nälja häda neid kurwastada tahtis, siiski jäiwad n'ad rõõmsaks ja liiategi siis, kui n'ad ennast kusagil õomaja kohas wäsinud ja roidanud õlgede pääle maha wiskasivad, pääwa waewast puhkama, kus nende reisi kotid pehmeks pää padjaks ja reisi kuued sojaks tekiks pidiwad olema, siiski magasivad n'ad rahulikumalt ja waikselt omad õöd, kui ükski suurt sugu isand ehk emand pehme sule padjade pääl.

Kõik, mis neil oli, olnud seda pisut ehk palju, jäutasivad n'ad wennaliku armastuse ja südame-

liku sõbrusega ikka üksteisele ja niisamuti ka oma häda ja waewa.

Just see läbi saidad ka nende südamed ja meeled ikka enam ja enam ühte sulatud. Pea saame aga näha, kas see wennalik armastus nende noorde meeste wahel tõeste nii õigel wiisil ja truult südamest wälja kaswanud on, wõi on üks jut meil aja wiiteks muidu kõneleda.

Sep Briidrih, nõnda tugew, kui ta kül oma ihu ramu poolest näitas olewat, aga siiski pigistas ja waewas teda pitt ja raske tee reis hopis enam raskemini, kui tema lahjat ja wäheha ihu jõuga sõpra. Ikka pääw pääwalt kaebas oma wäsimuse üle kontides ja lihas ja niisamuti ka, et temal söömine sugugi ei tahta maitseada. Ei tahtnud ega saanud iialgi palju maad edasi sammuda, kui ta jälle juba ihu ramu karastuseks pidi hingama. Warsti saame aga kuulda, kui suurt hingamist ta isienesele ja oma armsa sõbrale on saatnud.

Ühel pääwal, kui sellid ühe seesuguse tee pääl edasi kõndisid, kus ligidal ei linna ega küla, ei elumaja ega inimest näha ei olnud, jäi sep häkitselt seisma ja ütles pehme tasase häälega: „Armas wend, mina ei suuda mitte enam edasi astuda, mul on ärarääkimata suur waew ihu sees!“ Neid sõnu öeldes kukkus ta maa pääle maha, tema käed wärisesid, jäe kül m higi kattis tema pehmed paled ja otja esise, filmad

wausid waewast ja nõrkusest kinni ja kõik oli wait ja waga ilma liikumata: „Oh sa Sumal, kallid Briidrih, ega sa ometi ära ei sure?“ hüüdis Kaarel häda ja kohkumisega täidetud.“

Briidrih ei lausunud aga selle kaebtuse pääle sõnagi, waid jäi liikumata, surnu kombel seisma.

Õmas südame hädas wiskas Kaarel ka ennast oma sõbra kõrwa pitkali, surus ennast silma weega kõwaste oma sõbra külma palge wastu ja palus siis südame põhjast Sumalat, et ta nende pääle halastaks ja oma abi neile saadaks. Ühe weerand tunni oli ta nõnda oma sõbra kõrwas pitkali olnud, millas ta midagi kuulda ega näha ei wõinud, sest et ta oma Sumalaga kõneles, kui korruga keegi oma kät tema õla pääle pani. Kohkunud ja kahwatanud kargas ta maast üles ja waata, sääl ei olnud muud, kui üks waene Pohla maa talumees, kes hää meelega oleks kõneleda soowinud, aga meie Kaarel ei saanud üht sõnagi tema jutust aru, sest et ta Pohla keelt ei mõistnud.

Tema häälest ja käte näitusest sai ta ometi aru, et selle talu mehel nende suure ahastuse üle üks halastaja pehme, soe süda rindus tuffsus. Nende juures üksna ligidal seisis talu mehe wanter õlgedega pehmestut, mis kaks härge eest waldaswad. Talu mees nägi ka ühe silma pilguga, mis tarwis teha oli.

Kätsesepa abiga tõstis ta haige wantri pääle

ja sõitis siis tasa ette vaatlikult edasi, kus rätsep wankri kõrwas käies oma kõnega oma sõpra trööstides õige meelele tahtis juhutada.

Arwata ühe tunni aja pärast, jõudsiwad n'ad ühte wäikese külasse, kus talu mees warssi märki andis, et tema tee nüüd lõpetut olla ning et ta jälle tagasi pöörduda tahta, et haiget siin wankri päält maha wõtaksiwad ja teda kõige ligedama ja parema peresse kannaksiwad.

Sunniks juhtus ka see esimene maja üks õõmaja koht olema, kus üks juut peremees oli ja meie Kaarelt oma haige sõbraga, (kui ta oma wiimast taalert oli näitnud, mis tal tee käigust weel järele oli jäänud,) wastu wõttis. Kui haige nõnda oma kohta oli kantut, pööris talu- mees oma wankriga, pärast, kui ta südameliku tänu oli saanud, tagasi oma paika, kust ta wälja tulnud oli. Aga seda õnne, peremees mõistis ka kaunis hästi saksa keelt, mis läbi rätsep temale ka oma juhtunud häda lugu mõis jutustada, mis tee pääl sündinud oli.

Rahju, et säääl ligidal tohtrit ehk arsti ei olnud, kes haiget oleks ometi parandada wõinud, aga siiski, kus häda kõige suurem, säääl abi ka ligidal. Maja perenaene oli üks mõistlik inimene, kes haiget igal wiisil oma mureliku arstimise läbi kadunud terwisele tahtis saata, see tarwis keetis ta kõige esite mitme sugustest tarwiliku rohtudest, mis haiguse parandamiseks kasulikud

on, kange teewet, mis haige jõi ja mis läbi t'ale üks kange palaw higi otsa pääl tõusis.

Kaarel isi aga ei liikunud pääwal ega õõl oma armsa sõbra woodi eest, waid trööstis teda iga kord südameliku armastusega, kui haige meelt ära heites tahtis nõrgaks minna. Haigus näitas küll mõne pääwa pärast wähenenud olewat, aga süüski oli Briidrih ikka weel nõnda rammutu ja nõder, et ta eseenast woodist wälja ei suutnud aidata, ega teise kohta löndides liigutada.

Kui kahetsa pääwa mööda olivad jõudnud, tegi maja peremees wälja wõetud kulu üle üht rehnungi ja pani seda rätssepale ette, oli aga nõnda tehtut, et see taaler just selle kulu tasumiseks ära lõppis, mis ta peremehele juba enne näitnud oli. Mis nüüd teha? sest õõmaja peremees rääkis ja seletas üsna selgeste, et tema haiget oma sõbraga ilma maksuta kauemini ei wõida pidada j. n. e. Mis hää nõu pidi nüüd Kaarelt aitama? Oma seltsimeest, ehk sõpra ta koguniste ka maha jätta ei tahtnud ja isi edasi reisida.

Korraga tuli aga t'al hää nõu meele.

Ta tegi oma reisi pauna lahti, wõttis säält oma pühapääwa kuue wälja ja pakkus seda juudi papale ära müüa. Kuub oli wäga juudi meelepärast, seepärast ütles ta seda kuube ümber ja ümber läbi waadates: „Üks taaler selle eest on wist küllalt!“ Ei see on natuke wähe, kallid pere-

mees,“ ütles pois, „maese haige pärast audke ometi kõige vähemast kaks!“ Üks taaler küllalt!“ ütles peremees uueste ja raputas ise õlasid. „Noh, olgu siis minugi pärast üks taaler, sest saab jo jälle ühe nädali edasi elada!“ ütles Kaarel kurwa meelega.

Seine nädal läks jälle, nii kui esiminegi mööda, aga sep oli ikka veel niisama nõder ja jõuetu, kui mööda läinud kahaksa pääwa eest.

Peremees tegi teist korda rehnungi ja wöttis mööda läinud wõetud kulu eest rätsepa püha-pääwa kuue. Rätsep tõi jälle oma reisi koti wälja ja wöttis säält seest ühe särgi ja ühe paari sokisid ja ühe paari püksa wälja, sest muud tarwiliku asja ei olnud enam säält sees leida.

„Noh nüüd peremees,“ hüüdis pois, „mis anate siis nende asjade eest?“ Nõnda kui juudi mood ikka on, waatis ta neid asju mitu korda paremalt ja pahemalt poolt läbi ja ütles siis: „Üks taaler!“ „Üks taaler!“ wastas pois tagasi, „Sumal olgu tänatut, siis on meil jälle kahaksa pääwane toidus ja ülewil pidamine täätawas, kül Sumal taewas muret peab edespidise elu eest!“

Jälle läksiwad kahaksa pääwa mööda, aga oh seda rõõmu, sep tundis jälle oma kadunut jõudu pääw pääwalt tagasi tulewat. Ta wõis juba pääwas mõned tunnid woodist ülesse tõusta ja ennast pere, ehk õomaja tubasid kaudu edasi ta-

gasi kõndides, liigutada. Aga ometi oli ta ikka nõnda nõder ja jõuetu, et edasi reisimist ialgi veel ette võtta ei võinud.

Kui peremees jälle oma rehnungi oli valmis teinud ja sellega lubatud palka rätsepa käest wälja nõudis, küsis Kaarel oma sõbra: „Koh wenna-kene, kas sa nüüd juba wõid uueste ja röömsaste minuga teele astuda?“ „Oh, armas wend,“ õhkas Briidrih, „ei ma wõi seda veel mitte ette võtta, sest ma olen veel wäga nõder ja ihu ramu poolest wäärtike. Ma ei wõi üht weerand tundigi ühte järke püsti seista, seda wähem veel seda pitka teed käia!“

„Siis peame kaheksaks pääwaks ikka veel seia jääma?“ ütles rätsep röömsa meelega, kust lahkus wälja paistis. „Sumal on meid aitanud, eks ta siis ka edespidi veel ei aita?“

„Mis aitab see tühi reisi kotki veel, kus midagi enam sees pole, see oleks tee pääl muidu raskuseks ja reisimist wõib jo nüüd ilma selleta ette võtta!“ ütles Kaarel.

„Südame wend, kui sa tääksid, kuidas iga sõna sinu suust mulle waewa ja muret südamesse teeb, oh ma õnnetu inimene, nüüd minu läbi pead sa kõigest omast ilma jääma ja wiimati kerjaja näul omale ülespidamist otsima! Oh mind wiletsat inimest!“ ütles sep.

Kaarel ei pannud oma sõbra kaebtust tähelegi, waid läks oma reisi kotiga uksest õuue peremeest

otsima ja temaga kaupa tegema, et jälle midagi kindlat täädust saaks oma sõbraga veel õomaja kohta jääda. Paari minuti pärast tuli ta rõõmustes tagasi ja ütles: „Armuline Sumal on jälle meile kahetsaks pääwaks ülespidamist walmistanud, seepärast wend, ole nüüd rõõmus ses lootuses, et sa kahetsa pääwa pärast tõeste oma õomaja kohta wõid Sumalaga jätta ja uue jõuga oma teed minuga edasi astuda.“ Nõnda sündis ka, kuidas Kaarel lootnud ja ütelnud oli.

Kui kahetsa pääwa mööda oliwad, jätsiwad mõlemad sellid ühel homikul pererahwast Sumalaga ja hakkasiwad oma teed lühendamiseks edasi astuma.

Tõeste oliwad n'ad nüüd mõlemad waesed ja kõigist ilma ja selle tee pääl käis nende käsi weel waesemini, kui enne. Siit, ehk säält saiwad n'ad oma alandliku palwete läbi mõne halastaja inimese käest, olgu toitu, ehk raha, aga kül seda oligi wähe.

Wäga arwa leidsiwad n'ad ka seesugusi halastajaid inimesi, kes neid oma majasse õomajale wastu wõtsiwad. Sagedaste pidiwad n'ad õo otsa lageda pääle jääma oma wäsimust puhkama, kus sammal pehmeks alus kotiks ja kiwi, ehk mätas, pehmeks pää padjaks pidiwad olema. Aga ometi läksiwad n'ad ikka pääw pääwalt edasi, kunni n'ad õnneks, pitka tee reisi ja suure waewa järele Warsaami linna jõudsiwad.

Sep Briidrih leidis otsimise järele kohe tööd ja hakkas röömsa meelega pääle, aga kurbtus oli temal sellepärast jälle ligidal, et tema kõige armsam sõber rätsep Kaarel tööd ei leidnud. Kui rätsep juba mitu ja mitu pääwa tööd oli otsinud, aga kõik waew ilma asjata olnud, wõttis ta nõuks seda suurt Pohla maa pää linna maha jätta ja edasi reisida, et kül süda rindus walu täis oli, oma sõpra maha jättes, aga mis wõis parata.

Sep Briidrih ei olnud selle ette wõtmisega sugugi rahul, waid seletas temale, et ta wõiks nüüd tema juure jääda ja temaga ühes oma leiba süüa, mis ta suure waewaga pool teed juba ära teeninud j. n. e. aga rätsep Kaarel ei wõtnud seda soowitud nõu wastu. Kõik tema sõbra palumised, lahkumised ja trööstimised ei aidanud ühtegi, ta pidi oma armsast sõbrast lahkuma, ehk kül kurwa meelega, aga siiski kindla lootusega, et see ometi kaua ei saa kestama.

Pärast kui sõbrad üksteist kunni linna wärawa juure oliwad saatnud, jätsiwad n'ad suure südame waluga Sumalaga. Sep Briidrih ei tahtnud palju sõnu leida oma truui sõbra abi eest, mis ta tema wastu haiguse ajal oli üles näitnud, südamest tänada. Siis mõlemad sõbrad hakkasiwad nagu nõdrad lapsed üksteise kaela finni ja nutsiwad.

Wiimati kiiskus Kaarel ennast lahti ja tõttas

fiirel sammudel minema, aga lubas ära lahkudes oma poolt üht kirja saata ja kui häda pärast tarwis, siis ka tema käest abi tarwitada.

Wriidrih waatis senni weel oma armsa seltsi mehe järele wesište silmadega, kunni ta tema silmist ära kadus ja nenda kurwa meele ja norkus pääga tõttas ta Warsaawi linna tagasi oma töö juure.

Kolme kuu pärast sai Wriidrih oma sõbra käest ühe kirja, mis tääda andis, et ta Praaga linnast ometi pitka aja järele tööd olla leidnud ja et temal käsi nüüd kaunis hästi käia j. n. e.

Oh kuidas see meie noort seppa rõõmuistas, kui ta neid sõnu luges ja warsti saatis ta ka mõne pääwa pärast wastus kirjas tagasi.

Sõulu pühil sai ta weel ühe sõbra kirja Praaga linnast, mis ka rõõmu sõnumid tõi, aga pärast ei saanud ta oma sõbrast midagi täädust. See pärast ei saanud tema sugugi Warsaawi linnas rahu, ta jättis seda tööd järele ja täatas oma meistrile, et tema tahta edasi reisida ja tõttas ka Praaga linna.

Warsti läks ta selle meistri juure, kus Kaarel oli töös olnud ja kuulas säääl oma sõbra järele. Meister ütles teda juba ühe weerand aasta eest sääält ära, Annaberki lainud olewat ja nüüd ei tääda tema t'ast sõnagi rääkida.

Sala pääält läks temagi ka Annaberki oma sõpra taga otsima ja kuulas säääl igast oõmajade

ja meistrite kohtadest järele ja täatas ka, et tema seda, ehk seda meest otsida, aga kusagil ei täadnud keegi tema sõbrast sõna ega poolt täadust anda. Selle pärast tõusid tal südames mõtted, ehk on minu kallid sõber mõera maale mõera rahwa seka ära surnud ja wiimati wõttis ta nõuks Hesseni maale tema isa linna tagasi minna ja säääl järele pärida, kas ehk kusagilt oma ilma unustamata wenna üle täadust saaks, aga seegi nõu oma ettemõtmisega ei tahtnud korda minna, mis pärast aga, saame warssi kuulda.

Ühes Sakseni maa külas Schneebergi ja Eswickau linnakeste wahel, läks ta ühte sepa pajasse, kus teda üks haiglane meister wastu wõttis ja kohe tööd andis. Kolm nädalat pärast selli töösse hakkamist, suri sepameister ära ja temast jäi üks noor lesk järele.

Wriidrih tahtis nüüd jälle edasi reisida, sest tööd oli weel, aga päämees puudus, aga see noor lesk palus teda üle wäga, et ta teda ka mitte maha ei jätaks, waid temale weel abiks olivad. Wriidrih jäi ka selle palumise pärast senna. Aga arwata kahe aasta pärast sai sellist meister ja ühtlasi ka noore lese mees, kelle süda noore mehe wapruse, wirtuse ja Sumala kartliku waga elu läbi hoopis tema külge kinni sulatut oli.

Wriidrih oli nüüd n'a ütelda, tubli jõukas ja suur mees, kes paari heitmise läbi ühe ilusa

maja kõige maa kohaga oli saanud, üsna ilma hinnata ja veel senna kõrwa tubli sepa paja ja mis veel kõige suurem, ühe wäga wiisaka ja tasase abi kaasa, kes oma kauni elu läbi meie noore sepa meistrile palju rõõmu tegi.

Oma wirkuse ja õiguse nõudmise läbi kogus ta pääw pääwalt ikka enam omale tööd ja talitust sepapajasse juure, nenda et ta mitu selli feks pidi tarwitama, et töö takistusse ei jääks.

Et kül kõik elu üles pidamine ja muud asjad hää kora pääl oliwad, aga üks asi ei annud t'ale ialgi rahu oma õnneliku elu sees. See oli mõte, mis ikka oma kadunud sõbra pääle käis, sest kaheksa aastat oliwad juba mööda läinud, kui hale lahkumine nende sõbrade wahel oli olnud ja kõige selle aea sees ei olnud ta oma sõbrast, ei surma ega elu sõnumid kusagilt saanud.

Ühel laupääwa õhtul, üsna hilja, kui meister Briidrih oma nelja selliga üsna wirgaste töö paelus finni oliwad, sest püha hingamise pääw oli pääle tulemas, mis siis sel ajal igal pool wäga suure au sees peeti, siis astus korraga üks waene mees, wäga halwais riidis, sepa pajasse ja palus, kui wõimalik oleks temale mõnda wäikest armu andi, ehk nimelt üht kreitsferit anda.

Meister kohkub üsna, kui ta seda tuntut hääle kõla kuuleb, ta wõtab warsti, seina pääl rippuma lambi kätte ja tahab nenda lambi walguse abil wööra nägu näha saada ja ka tunnistada.

Mis tema filmad sääl nägivad, ei ole kül mitte palju kiidu wäärt, sest waese mehe riided oliwad waesed ja räbalased ja tema kuimetanud palede pääl oli häda ja wiletsus, kui täitsa kirjaga märgitud ja lugeda wõis.

Kui ta terawaste selle waese mehe filmi tähele paneb, löikab korraga üks hääl, kui kewadine käu hääl, tema südamest läbi: „See on ju sinu südamest armastut söber, keda sa suure kurwas-
tusega taga leinasid!“ Röömu pärast kukus lamp ta käest maha; röömu pisarad kukkusid tema filmist wälja; ta lasseb ennast kerjaja rinna naale ja hüüab siis walju röömustawa häälega: „Oh mo wend, mo südamest armastut wend, nenda peame meie jälle ükssteist nägema ja kokku saama, oh mo wend!“

Nüüd alles tundis rätsep Kaarel oma endist sõpra, kes oma palet sepapaja ja süte tolmuga oli mustaks määrinud. „Briidrih! armas Briidrih!“ hüüab ta. Olet sa tõeste see, kas sa ei häbene üht kerjajat oma kaenlasse ja südame wastu suruda?“

Söber ei wõta seda küsimist kuuldagi, waid „holla“ hüüab ta walju häälega kiideldes. „Holla Leene, kus sa olet armas naene? tule ruttu, üksna ruttu! ja teie sellid minge warssi laupääwa õhtule, täna õhtu ärgu olgu mitte ühte haamri hoopu minu sepapajas enam kuulda!“ Üks lööb lahti ja üks noor, ilusa puhta riietega ehitut

naene astub tупpa. Ta kohkub esite, kui näeb oma meest ühe kerjaja rinna vastus ja käte vahel olevat. „Leene“, hüüab ta oma mees, „jookse nüüd nii ruttu, kui võimalik ja too minu kõige parem särk ja kõik minu püha pääwa riided, ja siis tapa meie tallist kõige raswasesem ani ära! tänna peab tõeste meie majas üks röömu pidu suureste ja uhkeste ära peetut saama!”

Naene oli ka sõna mõtlik, jooksis ilma sõnalausumata ja parema seletuseta aita riidid tooma ja neid oma mehele kätte wiima.

Selle aja sees wiis Briidrih oma hädast kuiwetanud sõpra tупpa, surus teda wana isa isa tooli pääle, mis üht au andmise paika tähendas ja ahju ääres seisis, tantsis isi röömu pärast ühe jalaga tema ümber ja hüüdis walju röömustawa häälega: „Olge nüüd röömsad minuga, ma olen oma wenna, oma südamest armastut wenna jälle leidnud, kes ära kadunud oli!”

„Briidrih, see on natuke palju minu kohta“, hüüdis Kaarel liigudatud häälega, „seda ei ole mina ometi kõik ära teeninud!”

„Ole aga wait sõbrake, et sa mulle mitte üht sõna selle vastu ei räägi“, ja surus oma käe ta suu pääle, „sa olet oma wiimast wana minu eest wälja annud, kui ma haige ja nõrkenud Pohla maal õomaja kohas maas olin ja nüüd ei pea ma mitte üks kord kaua aja pärast sinuga

rõõmu tundma, siis oleksin mina ju kõige halwem mees sinise taewa all, keda Sumala päike taewas üksi aga walgustaks, aga mitte soendaks. Lühidelt, ma ei ole seda ialgi ära unustanud, et sa minuga häda ja waewa, walurja wiletsust, fuurel mõõdul olet tunda saanud ja minuga ühes pisut ja palju jäutanud.

Kui see sul ka wastu meelt oleks, siiski peat sa sellega rahul olema, et mina sinuga ja sinu üle ära rääkimata rõõmu tunnen, mis film ei wõi näha ega kellegi keel ära rääkida!" Sel filma pilgul astub Briidrih'i naene tupp ja nõutud riided kää warre pääl.

"Jah, jah, see on õige armast naene! hüüdis Briidrih rõõmsa häälega. Aga nüüd mine tapa ka see ani, mis ma käsksin ja anna käsksu seda köökis oma õpetuse järele walmistada. Kui sa siis kõik walmistanud olet ja meie kõik rõõmsaste laua ääres studes õhtust sööme, siis peat sa kõik tääda saama, mis see tähendab!"

Kätsep pidi nüüd oma sõbra tahtmise alla heitma ja tema püha pääwa riided selga panema, kus juures Briidrih, nii palju, kui ta wõis, t'ale abiks oli. Nüüd jutustasiwad mõlemad sõbrad julgeste ja ilma kartmata oma mõõda läinud raskest teekonnast, ja kuidas n'ad säääl pääl häda ja waewa küllalt pliwad tunda saanud.

Selle magusa jutuga läks nende aeg hoopis rutemini mõõda; kui n'ad isi oleksiwad wõinud armata.

Nüüd astus meistri naene tuppa ja palus neid õhtu sööma ajale tulla, mis ka warfi täidetud sai.

Korraga tuli nüüd Briidrih'i meele, et tema truu ja armas naene wõerast weel ei tunnegi, seepärast rääkis ta: „Waata armas Leene, see on Kaarel Gramms, minu armas, truu ja südame wend, kellest ma mitu kord sulle silma wee ja kurwa meelega olen rääkinud!”

Naene ruttas nüüd ka wõera juure, hakkas kõwaste tema käest kinni ja ütles: „Tuhat tänu olgu Teile, et olete jälle meid waatama tulnud; minu mees on mitu kord mulle jutustanud, kuidas Teie oma wiimast warandust tema haiguse parandamiseks olete wälja annud. Ma tean, kuidas tema aasta otsa Teie aru saamise järele on igatsenud ja mõistan nüüd tema rõõmu hõiskamist ja hüppamist. Mina, kes ma nüüd tema õnnelik naene olen, pean Teid ka südamest tänama, kõige eest, mis Teie teinud olete ja mis läbi teid Jumala abiga ka sell korral surma suust päästnud olete ja elu teele saatnud!”

Et küll Kaarel selle pääle sõnagi ei lausunud, aga ometi oli näha, kui tänulik armastus ta südant rindus liigutas.

Wiimati sammusiwad n'ad teise tuppa, kus laud söögiga kaetud oli ja neli selli õpipoiistega ääres istusiwad. Laua esimeses otsas oli auu paik wana isa-isa tooli pääl ja senna pidi ka Kaarel Gramms istuma.

Nõnda söivad kõik meistri pere rõõmsa meelega ühes koos, et küll mõned isegi ei täadnud, mis see pidi tähendama, aga mis on rõõm, ongi rõõm, sest kurvastus kurtas laua all.

Kui jo kõik söönud ja kõhud täis olivad, alustas meister üht kõnet, mis nenda käis: „Nüüd armas pere rahvas, peate teie ka aru saama, miks pärast täna minu maeas nõnda suureste saab söödud ja nagu midagi mälestust pühitsetut!“ Ta kõneles siis kõik, sest haigest sepa sellist sääl Pohla maa talu peremehe majas ja tema awitajast ja wiimati ära kadunud sõbrast, kus ta weel need sõnad juure lisas: „See sepa sell polnud muu keegi, kui Briidrih Klint ja hää tegia sõber rätsep Kaarel Gramms, kes nüüd siin isa-isa tooli pääl istub!“ Neid sõnu öeldes jäi tema hää natuke wait, sest see jäi rõõmu liikutuse pärast kurku kinni. Siis tõusis ta maast üles, hakkas oma truui sõbra kaela ümber kinni ja andis t'ale rõõmsa südamega suud.

Kõik pererahvas olivad sügawaste liigutatud, waatsid rõõmsa imetlemisega selle pääle, kes isa-isa tooli, kui ühe auu koha pääl istus, ega mõinud arwatagi, kuidas ta isi nii wagusaste seisma jäi ega enam söönud.

Kaarel ei mõinud aga sugugi sõnu leida, kui teda nõnda igast asjast ja küljest tänati, kellega ta oleks mõinud midagi selle pääle wastata, see-

pärast ütles ta: „Armas Briidrih, nüüd lase mind ka kõneleda, kuidas mul nende kahetsa aasta sees käsi on käinud ja mis ma näinud!“ Sellega oli meister Briidrih väga rahul ja kõik tema perekond kuulsid suure osa võtmisega seda kõnet, mis nüüd alustatud sai ja kaunis pikalt sedawiisi käis: „Minu teekond wiis mind ameti puuduse pärast ikka kaugemale ja kaugemale, kuni wiimaks keiserliku ametmeeste kätte jutusin ja need mind soldatiks panivad. Sääls käis käsi üsna maest moodi ja sandiste, sest kurvastus ja igamus tahtsinwad wõimust wõtta. Siis jäin ma raskeste haigeks ja olin ühe terve aasta woodi teenistuses, kuni mind wiimati minu nõrkuse pärast sest ametist ka lahti lasti, aga mis see kõik aitas olin nüüd küll lahti, aga käsi käis weel pahemini, kui ennegi.

Maruste riiete ja kahwatanud näuga selli ei wõtnud ükski meister omale töösse ega uskunud oma tööd tema hooleks, nõnda ei jäänud siis muud nõu järele, kui et ma pidin kerjama, sest tööd teha ei suutnud ja wahwastada ei tahtnud.“

Suure osa võtmisega oliwad kõik pere rahwas seda päält kuulnud ja meister ka.

„Nüüd on aga kõige häda ja waewal otsus käes!“ hüüdis sepameister hõisates rõõmu pärast „Sumal olgu tänatud, kes kõik nõnda on säädnud, et sa pidid kerjama, sest oleks see mitte nõnda läinud, ega sa siis ometi minu ukse ette ei

oleks saanud astuda ja mina poleks sind eladeski enam näha saanud. Tah Issanda teed on imelikud ja tema saadab surmast välja. Seda oma sõbra armastuse kõnet tõendasivad veel tema naene ja kõik pererahvas. Teisel päeval laskis Briidrih, kes oma truuse ja wahwuse läbi oli küla talitajaks saanud, kõik küla rahwa kokku tulla, kes muiduge tääda, kásu wastu panna ei tohtinud, ja jutustas neile kõik seda lugu põhjast põhjani, kuidas kõik tema teekond läinud, kuidas ta tee pääl haigeks jäänud ja kuidas tema ilmwäsimata meeleline sõber Kaarel Gramms teda hädas on aitanud ja seeläbi oma wiimast warandust kautanud.

Kui ta oma jutuga juba otsa pääle oli jõudnud, seletasivad kõik küla mehed üsna'üksaawalt, et see mitte wõimalik ei ole, suure küla sees kaemini ilma rätsepata läbi saada ja et n'ad köigel meelel sellega rahul oleksivad, et Kaarel Kramms nende küla rätsepaks saaks wastu wõetut. See oligi, mis tubli sepameister küla rahwa suust kuulda tahtis.

Ta laskis nüüd oma kulu pääl oma sõpra meistriks õppida ja oli aga ise rõõmus, et jälle leitud oli, mis nii kaua kadunud oli olnud.

Siiis ostis ta ühe wäikese ilusa maja, kus ka ilus õuna puu aid ja tüfike põllumaad ligi oli ja kinkis seda oma armsa Kaarelile, ehk nüüdse küla rätsepale.

Poole aasta pärast ütles ta oma õe Wilhelminele, kes ka temaga ühes majas nüüd hääd põlwe jägas. „Miine, ma olen sind ikka südamest armastanud, aga kui sa veel minu Kaarelile oma kät ja südant annaksid, siis armastaksin mina sind tuhat kord suurema armastusega!”

Wiimati sai see ka nõnda ette wõetud, kuidas soowitud oli ja ära täidetud.

Kaarel pani ka aeg ajuti häätegude vastu, mis tema sõber ikka uueste, ilma wäsimata, uut moodi ja suurel möödul ette tõi ja ütles sagedaste: „Wriidrih, kas sa ilmaski ära ei wäsi mulle ikka uueste hääd tegemast?”

Aga Wriidrih kostis iga kord temale: „Oh südamest armastut wend ja sõber, ole aga wait ja lasse mind teha, mis ma tahan ja lasse omale korda minna, kõik mis ma sulle soowin ja pakun, sest need on aga prootsendid Pohla maa kapi-taalist!”

An 878

Truoid

